

Nr 7

Utlåtande i anledning av väckta motioner om pensionsförmåner åt vissa grupper av kvinnor.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 158 i första kammaren av fru *Hamrin-Thorell m. fl.* samt nr 190 i andra kammaren av fröken *Elmén m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att förslag om möjligt måtte föreläggas 1962 års riksdag angående möjligheterna att bereda pension före 67 år till dem, som på grund av skötseln av föräldrar eller andra anförvanter inte blivit i tillfälle att ha förvärvsarbete eller som av annan orsak har starkt reducerade försörjningsmöjligheter; samt

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om utredning och förslag *dels* angående pensionsförmåner före 67 år till kvinnor, som under längre tid sammanbott med män utan att äktenskap ingåtts, samt *dels* angående pensionsförmåner till frånskilda kvinnor».

Beträffande de skäl motionärerna åberopat till stöd för sina yrkanden får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen I: 158.

I motionerna behandlas pensionsfrågan för tre olika grupper av kvinnor, nämligen

- a) hemmadöttrarna, d. v. s. ogifta kvinnor, som stannat i hemmet och tagit vård om föräldrar eller andra anhöriga, samt därmed jämställda grupper,
- b) hushållerskorna, varmed i motionerna avses ogifta kvinnor, vilka sammanlever med män under äktenskapsliknande förhållanden men icke tidigare varit gifta med mannen eller har eller har haft barn med honom, samt
- c) de frånskilda kvinnorna.

Utskottet kommer i det följande att — utom såvitt gäller utskottets eget yttrande — behandla pensionsfrågan för envar av de ovannämnda grupperna för sig.

Hemmadöttrarna och därmed jämställda grupper*Motionerna*

I motionerna hävdas, att frågan om pension till hemmadöttrarna från den dag då deras vårduppgift upphört närmast är en fråga om förtida uttag av folkpension. Denna fråga är under utredning av 1958 års socialförsäkringskommitté. Enligt motionärernas uppfattning borde därför hemmadöttrarnas pensionsfråga utredas av socialförsäkringskommittén. Emellertid har frågan, i enlighet med en hemställan från 1960 års riksdag, överlämnats till socialpolitiska kommittén att av denna beaktas vid dess utredningsarbete. Motionärerna befarar, att frågans lösning försenas genom att två kommittéer sysslar därmed. I motionerna förutsättes, att Kungl. Maj:t i mån av behov samordnar utredningsarbetet samt att detta bedrivs så skyndsamt att förslag om möjligt kan föreläggas 1962 års riksdag.

1958 års A-riksdag

I samband med pensionsfrågan behandlade 1958 års A-riksdag två *motioner* (I: 316 och II: 407), vari uttalades önskemål om invalidpension till bl. a. kvinnor som till framskriden ålder vårdat eller uppfostrat anhöriga m. fl. I sitt därutinnan av *riksdagen* godkända utlåtande nr 1 anförde *särskilda utskottet*, att utskottet i det föregående berört en åtgärd för att åstadkomma ökade möjligheter för vissa grupper att få pension före 67 års ålder, nämligen genom förtida uttag av ålderspension. En annan metod vore att mildra kravet på arbetsförmågans nedsättning vid bedömandet av rätten till invalidförmåner. Utskottet ville vidare peka på möjligheten att tillgodose de framförda önskemålen genom en lämplig utformning av reglerna för bedömningen av invaliditet i det enskilda fallet. Utskottet, som i det föregående förordat, att en utredning tillkallades för att utreda invalidpensioneringens problem, förutsatte, att vid denna utredning skulle undersökas de av utskottet berörda olika möjligheterna att i ökad utsträckning bereda rätt till pension före 67 år.

1958 års socialförsäkringskommitté

I direktiven för 1958 års socialförsäkringskommitté erinrades om att riksdagen föreslagit, att invalidpensioneringens problem skulle utredas samt att vid en sådan utredning borde undersökas olika åtgärder för att åstadkomma ökade möjligheter för vissa grupper att få pension före 67 år, varvid bl. a. frågan om rätt att uttaga ålderspension före nämnda ålder borde bli föremål för fortsatt utredning. Bl. a. de sålunda skisserade utredningsuppgifterna anförtroddes kommittén. Kommittén väntas framlägga förslag i ämnet under innevarande halvår.

1960 års riksdag

I samband med sin behandling av reformen på änkepensioneringens område (prop. nr 75, andra lagutskottets utlåtande nr 20, rskr. nr 175) behandlade 1960 års riksdag *motioner* (I: 316 och II: 391, I: 575 och II: 713 samt I: 578 och II: 716) som syftade till att bereda hemmadöttrar och liknande grupper bättre socialt försäkringsskydd. *Andra lagutskottet* anförde i anledning av motionerna:

I föreliggande motioner hemställes om åtgärder för tryggheten av vissa i inkomsthänseende missgynnade gruppers försörjning, vilka anses i behov av men inte eller i förhållandevis ringa grad har möjlighet att erhålla förmåner från socialförsäkringen. Härvid nämnes i första hand de s. k. hemmadöttrarna, d. v. s. äldre, ogifta kvinnor, vilka stannat i föräldrahemmet och tagit vård om sina föräldrar till dessas död. Det framhålles, att sådana kvinnor på grund av ensidigt och isolerat levnadssätt ofta har svårigheter att efter föräldrarnas död skaffa sig försörjning. Eftersom de i allmänhet är under 67 år kan de inte erhålla ålderspension från folkpensioneringen. Deras i allmänhet låga inkomster gör att de vid inträffad sjukdom får inga eller allenast ringa förmåner från sjukpenningförsäkringen.

Vid behandlingen av pensionsfrågan under 1958 års A-riksdag väcktes motioner (I: 316 och II: 407) med liknande syfte som de nu föreliggande. I sitt av riksdagen godkända utlåtande uttalade särskilda utskottet i anledning av nämnda motioner, att de framställda önskemålen i viss mån kunde bli tillgodosedda, därest rätt till förtida uttag av ålderspension infördes. En annan möjlighet att tillgodose förevarande grupps behov var att mildra villkoren för rätten till invalidförmåner. Utskottet hemställde, att frågan om förtida uttag av ålderspension och om villkoren för rätten till invalidförmåner måtte bli föremål för utredning. Utredningsuppdraget har anförtrotts 1958 års socialförsäkringskommitté.

Enligt utskottets mening torde de i föreliggande motioner aktualiserade frågorna inte helt kunna finna sin lösning inom invalidpensioneringen eller genom förtida uttag av ålderspension. Ytterligare åtgärder kan bli erforderliga. Innan slutlig ståndpunkt kan tagas här till synes en utredning böra ske i syfte att kartlägga föreliggande behov och eventuellt erforderliga åtgärder. Det torde vara lämpligt att detta utredningsarbete får ske i anslutning till socialpolitiska kommitténs arbete. Utskottet förordar därför att föreliggande motioner överlämnas till kommittén för att av denna beaktas vid dess fortsatta arbete.

Riksdagen beslöt i enlighet med vad utskottet förordat.

Motionerna har sedermera överlämnats till *socialpolitiska kommittén*, där förevarande frågor för närvarande är under utredning.

Hushållerskorna

Gällande bestämmelser

Änkepension enligt folkpensioneringslagen kan i vissa fall utgå till kvinna, som vid mannens död inte var gift med honom. I 3 § 4 mom. fjärde stycket stadgas sålunda, att ogift eller frånskild kvinna eller änka,

som stadigvarande sammanbodde med ogift eller frånskild man eller änking vid dennes död och som varit gift med eller har eller har haft barn med honom, likställas i fråga om rätt till änkepension med änka. I överensstämmelse härmed stadgas i 12 §, att med gift pensionsberättigad likställas i lagen pensionsberättigad, som stadigvarande sammanbor med annan, med vilken den pensionsberättigade varit gift eller har eller har haft barn.

Historik

Före den 1 juli 1960 reglerades frågan om att likställa ogift pensionsberättigad med gift uteslutande i 12 §, där det stadgades, att, där särskilda skäl föreligger, ogift pensionsberättigad, vilken sedan avsevärd tid sammanlever med annan under äktenskapsliknande förhållanden, må vid tillämpningen av folkpensioneringslagen anses såsom gift med denne. I rättspraxis gavs änkepensionsreglerna den tolkningen att, om en sådan äktenskapsliknande sammanlevnad som avsågs i 12 § förelegat mellan man och kvinna, kvinnan vid den samboende mannens död ansågs jämställd med änka i fråga om rätt till änkepension.

1958 års socialförsäkringskommitté anförde i sitt förslag till förbättrade änkepensioner (SOU 1959:32), att sloandet av inkomstprövningen och höjningen av pensionsbeloppen borde liksom den stora utvidgningen av kretsen pensionsberättigade ge anledning till försiktighet vid de nya bestämmelsernas utformning, och man borde därför i den kommande lagstiftningen iakttaga större återhållsamhet vid beviljande av änkepension åt kvinna, som ej varit gift med mannen, än enligt dåvarande praxis.

Enligt kommittén kunde det antagas, att den kvinnliga kontrahenten i utomäktenskapliga förbindelser var förvärvsarbetande i större utsträckning än gifta kvinnor, åtminstone när förbindelserna var barnlösa. En restriktivare inställning i fråga om änkepension till ogifta, barnlösa kvinnor skulle därför på grund av inkomstprövningen i praktiken inte innebära att något mera nämnvärt antal kvinnor skulle komma i sämre läge än enligt dåvarande praxis. Kommittén föreslog därför att av de ogifta kvinnorna endast sådana skulle vara berättigade till änkepension som stadigvarande sammanbodde med en ogift man och antingen hade eller hade haft barn med honom. Det torde, framhöll kommittén, i huvudsak vara i de fall där det finns gemensamma barn som kvinnan för sin försörjning är beroende av den samboende mannen och där det därför kan vara motiverat att vid mannens död likställa henne med änka i fråga om rätten till änkepension.

Kommitténs förslag avstyrktes vid *remissbehandlingen* av pensionsstyrelsen men tillstyrktes av övriga remissinstanser som yttrade sig däröver.

Föredragande departementschefen, statsrådet Nilsson, anslöt sig i propositionen nr 75 år 1960 till socialförsäkringskommitténs uppfattning

och framhöll därvid, att förutsättningarna för att utge änkepension även då kvinna inte var gift med den avlidne mannen borde vara anknutna till vissa lätt konstaterbara fakta. Departementschefen föreslog dock en viss utvidgning i förhållande till kommitténs förslag, därigenom att i förevarande avseende med gift kvinna borde likställas jämväl ogift kvinna, som tidigare varit gift med mannen.

I anslutning till förslaget om nya regler för rätten till änkepension för ogift kvinna föreslog *socialförsäkringskommittén* motsvarande ändringar i de allmänna reglerna i 12 § om i vilka fall ogift pensionsberättigad skall i pensionshänseende likställas med gift. De sålunda föreslagna reglerna överensstämde med vad som föreslagits i fråga om rätten till änkepension.

Kommitténs förslag rönt i denna del kritik från pensionsstyrelsen, som i sitt *remissyttrande* ansåg det obestridligt, att den föreslagna ändringen skulle göra lagtillämpningen enklare, men fann det lika klart att denna synpunkt inte kunde vara avgörande för bestämmelsernas avfattning. Styrelsen påpekade, att de föreslagna bestämmelserna inte skulle undanröja vad som vid tillkomsten av den dåvarande 12 § ansågs verka synnerligen stötande för rättsmedvetandet, nämligen att personer, vilka sedan en följd av år sammanbott som makar utan att vara vigda, på grund härav skulle få avsevärt högre pension än om de varit gifta. Kritiken mot 12 § från pensionsnämnder och styrelsens ombud m. fl. hade, framhöll styrelsen, varit stark men den hade inte gått i riktning mot en inskränkning av bestämmelsernas tillämpningsområde utan tvärtom i riktning mot en utvidgning av det samma. Pensionsstyrelsen sade sig ha klart för sig, att det ingalunda var en enkel sak att komma till en rättvis avvägning av de spörsmål, som den dåvarande 12 § var avsedd att lösa. Styrelsen fann i varje fall att man inte utan ytterligare utredning kunde träffa ett avgörande i frågan.

Departementschefen anförde i förevarande fråga:

Syftet med den förevarande bestämmelsen är att förhindra att det ställer sig ofördelaktigare i pensionshänseende att sammanleva i äktenskap än i en fri förbindelse. Däremot skulle det uppenbarligen föra för långt att låta den omständigheten att pensionärer har gemensam bostad leda till en minskning av deras pensioner. Gränsen mellan de fall som bör likställas med äktenskap i pensionsavseende och övriga fall av samboende drages nu med hjälp av begreppet »sammanlevnad under äktenskapsliknande förhållanden». Det ligger i öppen dag att man vid prövningen av om detta villkor är uppfyllt står inför mycket vanskliga avgöranden och att utrymmet för rent skönsmässiga överväganden blir stort. Regler, som anknyter till objektivt lättare konstaterbara fakta, torde vara ett önskemål, som i inte ringa utsträckning vinner förståelse hos pensionsnämnderna. Socialförsäkringskommitténs förslag bygger likaledes på uppfattningen att en gränsdragning, som anknyter till oomtvistliga faktiska omständigheter, är att föredraga framför den nuvarande mera allmänt hållna regeln. Jag delar denna uppfattning och anser den av kommittén föreslagna bestämmelsen lämplig.

Några allmängiltiga regler av det slag som nyss framhållits såsom önskvärda torde inte kunna uppställas om man vill utsträcka möjligheten att be-

trakta icke gifta pensionärer som gifta utöver vad kommittén föreslagit. Jag förordar alltså, att nämnda möjlighet begränsas till de fall då man och kvinna stadigvarande sammanbor samt antingen tidigare varit gifta med varandra eller också har eller har haft barn tillsammans. Om både mannen och kvinnan är pensionärer utgår alltså i dessa fall pensionen till vardera med det för en gift pensionstagare bestämda beloppet. Endast i dessa fall kan hustrutillägg beviljas, oaktat lagligt äktenskap inte föreligger.

De sålunda föreslagna ändringarna (3 § 4 mom. fjärde stycket och 12 § folkpensioneringslagen) föranledde inte någon erinran från *riksdagens* sida (andra lagutskottets utlåtande nr 20/1960, rskr. nr 175).

Motionerna

I motionerna erinras om att sammanlevnad under äktenskapsliknande förhållanden numera kan grunda rätt till hustrutillägg och änkepension endast om de samboende tidigare varit gifta med varandra eller om de har eller har haft barn tillsammans. Motionärerna framhåller, att en icke oväsentlig grupp kvinnor, som sammanbor med män utan att äktenskap ingåtts, genom de nya reglerna berövats möjligheten att erhålla änkepension. Enligt motionärernas mening befinner sig dessa kvinnor i avseende å rätten till pension i ungefär samma situation som hemmadöttrarna.

De frånskilda kvinnorna

Historik

Frågan om pensionsförmåner åt frånskild kvinna, vilkens förutvarande man avlider, prövades av 1958 års *socialförsäkringskommitté*, som föreslog, att en pension, motsvarande hälften av änkepensionen, skulle utgå till kvinnan vid den förutvarande mannens död under i princip samma förutsättningar i fråga om ålder och förekomst av barn som om äktenskapet upplösts först genom mannens död. Dock skulle inte pensionsrätt föreligga, om äktenskapsskillnaden beviljats på talan av mannen under åberopande av vissa omständigheter, som innebar att hustrun grovt åsidosatt sina plikter mot mannen.

Vid *remissbehandlingen* utsattes kommitténs förslag för kritik i vissa yttranden. Bl. a. påpekades, att förslaget skulle leda till pensionsrätt för kvinnor, vilkas försörjningsläge inte alls påverkades av att den förutvarande mannen avlider.

Socialförsäkringskommitténs förevarande förslag behandlades i *propositionen* nr 75 till 1960 års riksdag. *Föredragande departementschefen, statsrådet Nilsson*, anslöt sig därvid till kritiken och anförde:

För egen del är jag benägen att ge remisskritiken rätt i att pensionsrätten bör reserveras för sådana fall, då det kan antas vara vanligt att den frånskilda kvinnan kommer i ett sämre försörjningsläge genom mannens död. Kommitténs förslag uppfyller enligt min mening knappast detta krav. En anknytning av pensionsrätten till den omständigheten att kvinnan har rätt till eller

faktiskt uppbär underhållsbidrag från mannen leder å andra sidan, såsom kommittén närmare utvecklat, till svårigheter. Vid bedömningen av frågan om frånskilda kvinnors pensionsrätt inom folkpensioneringen måste även sambandet med den allmänna tilläggs pensioneringen beaktas. För sistnämnda försäkrings vidkommande uppkommer bl. a. problem rörande det inbördes förhållandet mellan olika pensioner när pensionsrätt efter en och samme man föreligger för frånskild kvinna och änka eller för flera frånskilda kvinnor. Det kan därvid visa sig olämpligt att bestämma grunden för pensionsrätten på sätt socialförsäkringskommittén föreslagit. Familjerättskommittén, som har i uppdrag att verkställa en översyn av äktenskapslagstiftningen, har även uppmärksammat frågan om frånskild makes pensionsrätt enligt den allmänna tilläggs pensioneringen samt statlig, kommunal och annan tjänstepensionering och har i en till mig ställd skrivelse i december 1959 hemställt om samråd med det organ, som skall utreda hit hörande spörsmål för tilläggs pensioneringens del. Vad jag nu anfört synes mig peka på att frågan om frånskilda kvinnors pensionsrätt inom folkpensioneringen inte ägnar sig för att lösas separat. Den synes i stället böra övervägas i ett större sammanhang, lämpligen vid utarbetandet av den samlade lagstiftning, inbegripande både folk- och tilläggs pensioneringen, som enligt vad jag inledningsvis nämnde bör föreligga till 1963. Jag är därför inte beredd att nu föreslå införande i folkpensioneringen av familjepensionsrätt för frånskilda kvinnor.

Detta departementschefens ställningstagande föranledde icke någon erinran eller särskilt uttalande från *riksdagens* sida (andra lagutskottets utlåtande nr 20/1960, rskr. nr 175).

Motionerna

Motionärerna erinrar om att pensionsfrågan för de frånskilda kvinnorna ännu inte blivit tillfredsställande löst.

Utskottet

I förevarande motioner behandlas frågan om pension till tre olika grupper av kvinnor, vilka enligt gällande regler icke kan före 67 års ålder erhålla folkpension i annan form än invalidpension.

Den första gruppen är hemmadöttrarna, varmed brukar avses äldre ogifta kvinnor, vilka stannat i hemmet och tagit vård om föräldrar eller andra anhöriga. Motionärerna erinrar om det utredningsarbete, som bedrivs av 1958 års socialförsäkringskommitté och som bl. a. avser en reformering av invalidpensioneringen samt möjligheterna till förtida uttag av ålderspension, samt vidare om de undersökningar som socialpolitiska kommittén för närvarande bedriver för att kartlägga behoven av stödåtgärder bl. a. åt denna grupp av kvinnor. I motionerna hemställs att kommittéernas arbete måtte samordnas i denna del i syfte att förslag om pensioner före 67 års ålder till hemmadöttrarna och andra grupper i liknande situation skall kunna föreläggas nästa års riksdag.

Fjölårets riksdag behandlade motioner, som syftade till att bereda socialt försäkringsskydd åt hemmadöttrar m. fl. Riksdagen uttalade därvid, att denna fråga inte torde helt kunna finna sin lösning inom invalidpensioneringen eller genom ett förtida uttag av ålderspension, varför ytterligare åtgärder kunde bli erforderliga. Innan slutlig ståndpunkt togs till eventuella ytterligare åtgärder, borde en utredning ske i syfte att kartlägga behoven härav. Riksdagen ansåg lämpligt att en sådan utredning skedde i anslutning till socialpolitiska kommitténs arbete. I enlighet med vad riksdagen anfört har motionerna överlämnats till socialpolitiska kommittén för att beaktas av denna vid dess fortsatta arbete.

Enligt utskottets mening saknas anledning att nu förorda en annan behandling av frågan om socialt försäkringsskydd för hemmadöttrarna m. fl. än den fjölårets riksdag föreslog. Utskottet kan därför inte biträda motionsyrkandena i denna del.

I motionerna har vidare tagits upp frågan om pension till ogifta kvinnor, som sammanlever med en man under äktenskapsliknande förhållanden. Enligt gällande regler kan sådan kvinna få änkepension eller hustrutillägg, endast under förutsättning att hon antingen tidigare varit gift med mannen eller ock har eller har haft barn med honom. Motionärerna begär en utredning, syftande till att införa möjligheter för dessa kvinnor att få hustrutillägg och änkepension, även om nyssnämnda förutsättningar inte är uppfyllda.

De nu gällande reglerna på förevarande område trädde i kraft den 1 juli 1960. Dessförinnan gällde bestämmelser som i huvudsak överensstämde med de av motionärerna nu framställda önskemålen. Förutsättningen för hustrutillägg och änkepension i förevarande fall var sålunda bl. a., att kontrahenterna sammanlevde resp. sammanlevat »under äktenskapsliknande förhållanden». Ett av de huvudsakliga motiven för de nya reglerna var, att pensionsrätten borde anknytas till lätt konstaterbara fakta i stället för att i många fall vara beroende av rent skönsmässiga avgöranden. Då de nya reglerna antogs av fjölårets riksdag, fann riksdagen inte anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Enligt utskottets mening talar starka sakliga skäl för den lösning av förevarande fråga som beslöts i fjol. Med hänsyn härtill och då därefter inte förekommit något som bör föranleda till ett ändrat ställningstagande, kan utskottet inte heller biträda detta motionsyrkande.

I motionerna begäres slutligen, att frågan om pensionsförmåner till de frånskilda kvinnorna måtte utredas. Denna fråga har prövats av 1958 års socialförsäkringskommitté, som i sitt betänkande »Förbättrade familjeförmåner från folkpensioneringen m. m.» framlade förslag om sådana pensionsförmåner. Denna del av betänkandet utsattes dock för kritik vid remissbehandlingen och ledde därför inte fram till något lagförslag. I propositionen nr 75 till 1960 års riksdag redovisade föredragande departementschefen

sina skäl härför. Därvid anförde han bl. a., att frågan om frånskilda kvinnors pensionsrätt inte ägnade sig för att lösas separat inom folkpensioneringen utan borde i stället övervägas i ett större sammanhang, lämpligen vid utarbetandet av den samlade lagstiftning, inbegripande både folk- och tilläggs pensioneringen, som förutskickades vara genomförd år 1963. Enligt vad utskottet inhämtat är också frågan för närvarande föremål för övervägande inom socialdepartementet. Med hänsyn härtill synes någon framställning från riksdagens sida inte påkallad.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att förevarande motioner, I: 158 och II: 190, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 februari 1961

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand, Nils Elowsson, Axel Svensson, fru Hamrin-Thorell, fru Carlqvist, fru Gärda Svenson, herr Birke och fröken Nordström;

från andra kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Nilsson i Göteborg, fröken Wetterström, herrar Odhe, Wahlund*, fröken Sandell, herrar Fredriksson och Carlsson i Huskvarna*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

*avseende pensionsförmåner åt hemmadöttrarna
och därmed jämställda grupper*

av fru Hamrin-Thorell, fru Gärda Svenson, fröken Nordström, herrar Anderson i Sundsvall, Wahlund och Carlsson i Huskvarna, vilka ansett,

a) att det stycke i utskottets yttrande å s. 8, som börjar med orden »Enligt utskottets mening saknas» och slutar med orden »denna del», bort ersättas med text av följande lydelse.

»Enligt utskottets mening är frågan om socialt försäkringsskydd för hemmadöttrar och andra grupper, som på grund av liknande omständigheter saknar försörjningsmöjligheter, till övervägande del en fråga om rätt till uttag av ålderspension före 67 års ålder. Nämda problem ligger inom 1958 års socialförsäkringskommittés utredningsuppdrag. Som framgått av det föregående beslöt emellertid 1960 års riksdag att hänskjuta frågan om

socialt försäkringsskydd till socialpolitiska kommittén för kartläggning av behovet och eventuellt erforderliga åtgärder. Genom att tvenne utredningskommittéer erhållit uppdrag att utreda samma problemkomplex föreligger enligt utskottets mening risk för försening av ärendet. Då det är av stor vikt, att den här aktualiserade frågan snarast möjligt erhåller en tillfredsställande lösning, förutsätter utskottet att utredningsarbetet i denna del samordnas eller i vart fall att socialpolitiska kommitténs kartläggning av problemet drives med sådan skyndsamhet att förslag i ärendet kan föreläggas 1962 års riksdag.»

b) att utskottet i frågan om pension till hemmadöttrarna och därmed jämställda grupper bort hemställa,

»att riksdagen med bifall till förevarande motioner, I: 158 och II: 190, i motsvarande del måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att förslag om möjligt förelägges 1962 års riksdag angående möjligheterna att bereda pension före 67 år till dem som på grund av skötsel av föräldrar eller av andra orsaker inte blivit i tillfälle att ha förvärvsarbete.»